

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสีย ในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

People's Participation in Waste Water Pollution Management

in Trok-Khao-San Community, Bangsue District, Bangkok Metropolis

อารักษ์ ธาราพรรค / Arak Tharaphan

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand

E-mail: araktharaphan@gmail.com

วัชรินทร์ ชาญศิลป์ / Vacharin Chansilp

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand

E-mail: fsocvrc@ku.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการปัญหาน้ำเสีย, จิตสำนึกสาธารณะและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสีย 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสีย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และ3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการจัดการปัญหาน้ำเสียและการมีจิตสำนึกสาธารณะกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสีย โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร จำนวน 355 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัย พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการปัญหาน้ำเสีย อยู่ในระดับมาก การมีจิตสำนึกสาธารณะของประชาชนอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสีย อยู่ในระดับน้อย การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการปัญหาน้ำเสียไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสีย ในขณะที่ การมีจิตสำนึกสาธารณะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสีย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างยิ่งที่ระดับ.01

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การจัดการ, น้ำเสีย

Abstract

The purposes of this study were to 1) study the level of knowledge, public consciousness and people's participation in waste water management 2) compare participation of people in waste water management distinguish by demographic factors, including gender, age, marital status, education level, job, average monthly income and Duration of community living 3) to study relationship between knowledge of waste water management, public consciousness and the people's participation in waste water pollution management. The

samples were 355 person who had over 18 years old in Trok-Khao-San community, Bangsue district, Bangkok Metropolis. The instrument collected the data was a questionnaire. The statistics used to analyze was Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, One-way ANOVA and Pearson Correlation Coefficient by the level statistical significant at .05. The result of the research found that the level of knowledge in waste water pollution management was high. Public Consciousness of people was high. The level People's Participation in waste water pollution management was low level. Hypothesis testing revealed that differences of demographic factors concerning gender and average monthly income different people's participation in waste water pollution management. But different demographic factors such as age, marital status, education level, job and Duration of community living have similar people's participation in waste water pollution management. Moreover, the relationship between knowledge in waste water pollution management was not relationship of people's participation in waste water pollution management. While Public Consciousness was correlated in the same direction of people's participation in waste water pollution management. statistically significant at.01

Keywords: Participation, Management, Waste Water

บทนำ

น้ำ เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ พืช โดยเฉพาะมนุษย์ ใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค เกษตรกรรม อุตสาหกรรม คมนาคม และอื่นๆอีกนานัปการ ในอดีตนั้นน้ำไม่เน่าเสียเนื่องจากธรรมชาติสามารถปรับสมดุลและฟื้นฟูตัวเองสอดคล้องกับมนุษย์ที่เห็นคุณค่าของน้ำเฉกเช่นต้นกำเนิดของชีวิต แต่เมื่อมีวิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับความก้าวหน้าของโลก สังคมมนุษย์เริ่มกลายเป็นชุมชนที่มีความหนาแน่น ทำให้น้ำหรือแหล่งน้ำไม่สามารถปรับสมดุลได้ทันต่อการวิธีการใช้แหล่งน้ำที่ผิดแปลกไปของมนุษย์ ปัญหาน้ำเสียจึงเกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริโภคอีกด้วย (กรมควบคุมมลพิษ, 2556: 1)

สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาน้ำเสีย เกิดจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรประกอบกับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม ซึ่งผลที่ตามมานอกจากปริมาณขยะจากภาคอุตสาหกรรมแล้ว ในปัจจุบันโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่งยังทิ้งของเสียจากโรงงานลงสู่แม่น้ำลำคลอง โดยไม่มีการผ่านระบบบำบัดของเสียหรือแม้แต่ปล่อยจากบ้านเรือน ซึ่งส่งผลทำให้แหล่งน้ำเกิดการเน่าเสีย (ฉัตรชัย รัตนไชย, 2539: 200) ปัญหาน้ำเสียจึงเป็นปัญหาสำคัญทางสิ่งแวดล้อมที่ควรมีการจัดการในระดับแรกๆ ซึ่งการควบคุมการปล่อยน้ำเสียซึ่งเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม ในปัจจุบันสามารถควบคุมดูแลได้มากขึ้น เนื่องจากมีกฎหมายควบคุมการปล่อยน้ำเสีย ตามกฎของกระทรวงอุตสาหกรรม แต่น้ำเสียจากชุมชนซึ่งเกิดจากบ้านเรือนที่พักอาศัย นั้นเป็นปัญหาที่จัดการได้ยาก เนื่องจากประชาชนในชุมชนยังขาดความรู้ ความตระหนักต่อปัญหาน้ำเสีย (ตรุณี ศรีวิไล, 2555: 1) ปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องใช้งบประมาณของภาครัฐจำนวนมาก ซึ่งหากให้รัฐเป็นผู้รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียเพียงฝ่ายเดียว สภาพปัญหาดังกล่าวคงไม่ได้รับ การแก้ไขให้ดีขึ้นเนื่องจากผู้ก่อมลพิษที่แท้จริงคือประชาชน ดังนั้นจึงเกิดแนวคิดที่ว่าประชาชนในชุมชนควรจะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของภาครัฐให้ ลดน้อยลง (อนุมาศ ทูริสุทธิ, 2540: 2)

กรุงเทพมหานครมีการขยายตัวของเมืองอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดน้ำเสียในปริมาณมากปล่อยสู่แหล่งน้ำ จนเกิดเป็นปัญหามลพิษทางน้ำในกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน สาเหตุสำคัญ เกิดจากการระบายน้ำเสียจากอาคารบ้านเรือนและชุมชนที่มีปริมาณสารอินทรีย์ปะปนลงสู่แหล่งน้ำโดยไม่ได้รับการบำบัดที่เพียงพอ จากข้อมูลปริมาณการใช้น้ำประปาของการประปานครหลวง ซึ่งกรุงเทพมหานครมีปริมาณน้ำเสียเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2557 เท่ากับ 2, 505,080 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน เป็นจังหวัดที่มีน้ำเสียจากชุมชนเกิดขึ้นมากที่สุดในประเทศ น้ำเสียเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความเน่าเสียในคลองของกรุงเทพมหานครอย่างมาก (สำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร, 2559: 158)

ชุมชนตรอกข้าวสาร เป็นชุมชนที่มีประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เป็นชุมชนที่อยู่ติดกับแหล่งน้ำ คือ คลองบางซื่อ ซึ่งเป็นคลองในกำกับดูแลของสำนักการระบายน้ำกรุงเทพมหานคร และได้มีการเข้ามาฟื้นฟูสภาพน้ำตามโครงการฟื้นฟูแหล่งน้ำคูคลองของกรุงเทพมหานคร โดยคลองบางซื่อนั้นเป็นคลองที่เชื่อมต่อกับฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาไปชนกับคลองลาดพร้าว ระยะทางทั้งหมดยาว 7,900 เมตร หรือ 7.9 กิโลเมตร

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ต่อการจัดการปัญหาหน้าเสี่ยของชุมชนด้วยการจัดการน้ำทั้งจากกิจกรรมต่างๆ ว่ามีการปฏิบัติตามนโยบายอย่างไร และในระดับใด รวมทั้งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาหน้าเสี่ย ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการวางแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสี่ยให้มีคุณภาพก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำ ลำคลอง ตลอดจนเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทำการรณรงค์ให้ประชาชนมีความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการปัญหาหน้าเสี่ย, จิตสำนึกสาธารณะและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาหน้าเสี่ย ชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาหน้าเสี่ย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการจัดการปัญหาหน้าเสี่ยและการมีจิตสำนึกสาธารณะกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาหน้าเสี่ย

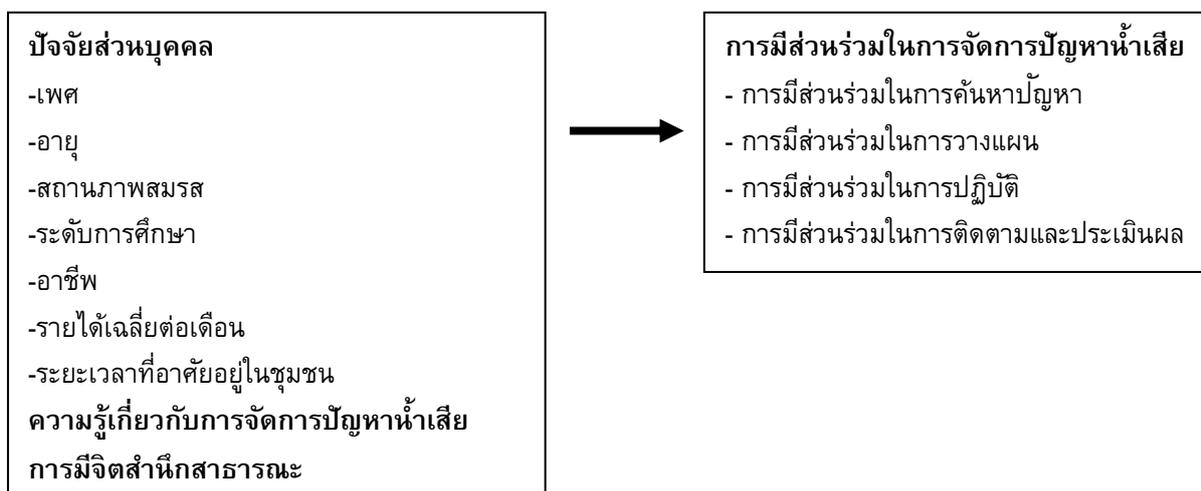
ทบทวนวรรณกรรม

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (2550) ได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ว่า การที่กลุ่มประชาชน หรือ ขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจ ไม่ว่าจะผ่านทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน

เมื่อกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งแต่เดิม การจัดการสิ่งแวดล้อมถูกจำกัดกรอบว่าเป็นพันธกรณีของรัฐเพียงฝ่ายเดียว ทำให้ประชาชนทั่วไปคิดว่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่รัฐพึงต้องดูแลรักษา มิใช่หน้าที่ของประชาชนแต่อย่างใด จึงมุ่งแสวงหาประโยชน์จากการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกันอย่างเต็มที่ (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2542: 163 อ้างใน ศิริรัตน์ รัตนพันธ์, 2543: 34-35) ในกรณีของการจัดการปัญหาหน้าเสี่ยซึ่งต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจและการร่วมมือของประชาชน จะเป็นการบรรเทาผลกระทบจากปัญหาหน้าเสี่ยได้ในระดับหนึ่ง แต่การแก้ปัญหาการเกิดน้ำเสี่ยอย่างยั่งยืน จะเป็นทางออกของการแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุด ฌักทาร์ ตั้งกัจวานิชย์ (2549: 23-24) ได้เสนอแนวทางการป้องกันการเกิดน้ำเสี่ย ซึ่งต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาหน้าเสี่ยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนอกจากการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียทั้งในภาคครัวเรือนและส่วนกลางของชุมชน การสร้างความรู้ ความเข้าใจเพื่อสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเสี่ยชุมชนให้กับประชาชน จะเป็นการจัดการกับปัญหาหน้าเสี่ยได้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนเมื่อนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน มาอธิบายในประเด็นของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสี่ย ซึ่งโดยพื้นฐานใช้แนวคิดจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อ้างอิงจากการศึกษาของ คัมภีร์ คงพลัง(2551: 28) ได้อธิบายถึงการนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Norman Uphoff มาอธิบายในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสี่ย ดังนี้ ชั้นแรกการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง เป็นขั้นเริ่มต้นของการมีส่วนร่วม

ร่วม ทั้งนี้จะต้องกำหนดระดับของการมีส่วนร่วม กำหนดวิธีเข้ามามีส่วนร่วม และกำหนดตัวบุคคลที่จะเข้าร่วมมีส่วนร่วม ซึ่งในขั้นนี้เป็นการร่วมตัดสินใจหรือกำหนดรายละเอียดที่จะดำเนินโครงการ ขั้นที่สองการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ คือ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมใน การดำเนินโครงการ โดยร่วมแรงงาน ร่วมสมทบค่าใช้จ่าย ร่วมสมทบวัสดุอุปกรณ์ และร่วมในการให้ข่าวสารข้อมูลที่เป็น ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมโดยเป็นกรรมการของ คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องในโครงการ หรือร่วมในการบริหารและการประสานงาน ขั้นที่สามการมีส่วนร่วมในการ แบ่งปันผลประโยชน์ คือ ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา และขั้นสุดท้ายการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ หมายถึง การประเมินผลด้านการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นไปอย่างสม่าเสมอหรือไม่ และมีอำนาจมากน้อยเพียงใดในการเข้าไปมีส่วนร่วม รวมถึงการประเมินโครงการโดยผ่าน กระบวนการทางการเมือง หรือผ่านสื่อมวลชนต่างๆ จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสีย และ มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ใกล้เคียงการบำบัดน้ำเสียในชุมชน สมศักดิ์ สมานไทย (2546) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการป่าชุมชน ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า เพศ ระดับการเป็นสมาชิกกลุ่มในสังคม ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและระดับความพึงพอใจที่ได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนต่างกันการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนจะมีความแตกต่างกัน ส่วนอายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และระดับการรับรู้ข่าวสารนั้น พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน อำนาจ สันติชีวิน (2547) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยองที่มีต่อการอนุรักษ์แม่น้ำระยอง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยองต่อการอนุรักษ์แม่น้ำระยอง ได้แก่ อายุ รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม ประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมและความตระหนักในการอนุรักษ์แม่น้ำระยอง ส่วนปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา อาชีพและความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์แม่น้ำ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำระยอง บัณฑิต เฝ้าวพัฒนา (2548) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า ตำบลช้างคลาน เทศบาลนครเชียงใหม่ เมื่อเปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าพบว่า การศึกษา การประกอบอาชีพ และการรับรู้ข่าวสารของกลุ่มตัวอย่าง ที่ต่างกัน มีส่วนกำหนดการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่าที่แตกต่างกัน ในขณะที่ระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือนที่ต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 คัมภีร์ คงพลัง (2551) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสีย เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานครพบว่า อายุที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประเภทชุมชน ลักษณะที่อยู่อาศัย ที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียไม่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ของประชาชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียแตกต่างกัน
 - 1.1 ประชาชนมีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียแตกต่างกัน
 - 1.2 ประชาชนมีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียแตกต่างกัน
 - 1.3 ประชาชนมีสถานภาพสมรสต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียแตกต่างกัน
 - 1.4 ประชาชนมีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียแตกต่างกัน
 - 1.5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียแตกต่างกัน
 - 1.6 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียแตกต่างกัน
 - 1.7 ประชาชนมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาน้ำเสียแตกต่างกัน
2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการปัญหาน้ำเสีย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร
3. การมีจิตสำนึกสาธารณะ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อกรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น 3,145 คน (สำนักงานเขตบางซื่อ, 2560) โดยได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ 355 คน โดยใช้สูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2556: 139)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์ แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตามกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการปัญหาน้ำเสีย ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามระดับการมีจิตสำนึกสาธารณะของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสีย และส่วนที่ 4 แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสีย จำนวน 30 ข้อ สำหรับแบบวัดนี้ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบวัดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของ พระครูวินัยธรสุรินทร์ กนตวีโร (2556: 107) โดยอ้างอิงแนวคิดระดับของการมีส่วนร่วม ของ Uphoff (1981) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโดยใช้มาตราวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาหาความตรง (Validity) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ และหลังจากนั้นก็นำไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป และการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม (Try-out) กับประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงกับลักษณะพื้นที่จริงที่ใช้ในการศึกษา คือ ชุมชนหลังตลาดบางซื่อ จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.965

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงตั้งแต่วันที่ 25 เมษายน 2560 ถึงวันที่ 15 พฤษภาคม 2560 ทั้งหมดมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำข้อมูลบันทึกลง

ในแบบฟอร์มลกรหัส (Coding Form) และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science) ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีสถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ใช้ในการอธิบายเปรียบเทียบข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้อธิบาย ระดับความรู้ในการจัดการปัญหาหน้าเสี่ย, การมีจิตสำนึกสาธารณะ และ การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหน้าเสี่ย ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบค่าที (t-test) ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ (Fisher's Least Significance Difference: LSD) และค่าสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการจัดการปัญหาหน้าเสี่ย การมีจิตสำนึกสาธารณะ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาหน้าเสี่ย สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร มีความรู้ในการจัดการปัญหาหน้าเสี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ยที่ 0.85) โดยมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการปัญหาหน้าเสี่ยมากที่สุด ได้แก่ สาเหตุการเน่าเสียของลำคลองเกิดจากน้ำเสียที่ปล่อยออกมาจากบ้านเรือนโดยที่ไม่ผ่านการบำบัดน้ำ (ร้อยละ 99.4) น้ำเสียที่ปล่อยมาจากร้านอาหารลงสู่ลำคลองโดยที่ไม่ผ่านการบำบัด จะทำให้น้ำในคลองเน่าเสียได้ (ร้อยละ 99.4) น้ำเสียหมายถึงน้ำที่มีคุณภาพเปลี่ยนแปลงไปจนไม่สามารถนำน้ำนั้นมาใช้ประโยชน์ได้ (ร้อยละ 99.2) และการนำน้ำที่เหลือจากการซักล้าง มารดน้ำต้นไม้สามารถลดการปล่อยน้ำเสียลงสู่คลอง (ร้อยละ 99.2) นอกจากนี้ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูกมากที่สุดแล้ว ยังมีบางข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบผิดเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่คำถาม การปล่อยน้ำทิ้งจากการซักล้างลงในคลอง ไม่ทำให้น้ำในคลองเน่าเสีย (ร้อยละ 53.8)
2. กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร มีจิตสำนึกสาธารณะในการจัดการปัญหาหน้าเสี่ย อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยที่ 0.93) เมื่อพิจารณาแต่ละข้อมีข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกทำมากที่สุด คือ การได้รับความรู้ในเรื่องการจัดการน้ำเสียเป็นเรื่องที่สำคัญ หากมีโอกาสท่านจะเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการ/การอบรม ที่หน่วยต่างๆจัดขึ้น (ร้อยละ 98.6) รองลงมาได้แก่ข้อคำถาม ท่านใช้ตะแกรงกรองเศษอาหาร ก่อนระบายน้ำทิ้งจากอ่างล้างจาน (ร้อยละ 97.7) และข้อคำถาม ท่านอดใจเก็บเศษตัวโดยสาร์ไว้กับตัวเพื่อที่จะไปทิ้งที่ถังขยะแทนที่จะทิ้งลงในคลอง (ร้อยละ 96.6) ในส่วนของข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างเลือกไม่ทำมากที่สุดคือ ท่านช่วยจัดสิ่งกีดขวางต่อการใช้สาธารณะสมบัติของชุมชน เช่น กำจัดผักตบชวาเพื่อทำให้น้ำในคลองไหลผ่านได้สะดวก (ร้อยละ 88.7)
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาหน้าเสี่ยในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.32) โดยพบว่า ในภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหน้าเสี่ยในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.86) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน (ค่าเฉลี่ย 2.29) ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา (ค่าเฉลี่ย 2.25) และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 1.88) ตามลำดับ
3. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ของประชาชนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการ จัดการปัญหาหน้าเสี่ยแตกต่างกัน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ด้าน อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหน้าเสี่ยไม่แตกต่างกัน โดยผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาหน้าเสี่ยโดยรวม จำแนกตามเพศโดยใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม (t-test) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหน้าเสี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า P =.05) จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีส่วนร่วมใน

การจัดการปัญหาหนี้เสียในภาพรวม ($\bar{x} = 2.38$) มากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย ($\bar{x} = 2.28$) ในขณะที่การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาหนี้เสีย จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ (Fisher's Least Significance Difference: LSD) พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหนี้เสียแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่า $P = .02$) จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหนี้เสียในภาพรวม มากกว่า ประชาชนที่มีรายได้ 5,000-10,000 บาท/เดือน และ ประชาชนที่ประชาชนที่มีรายได้ 10,001-15,000 บาท/เดือน ส่วน ประชาชนที่มีรายได้ 5,000-10,000 บาท/เดือนมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหนี้เสีย มากกว่า ประชาชนที่มีรายได้ 5,000-10,000 บาท/เดือน ในรายด้าน การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหนี้เสียด้านการค้นหาปัญหา พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหนี้เสียด้านการค้นหาปัญหา มากกว่า ประชาชนที่มีรายได้ 5,000-10,000 บาท/เดือน และ ประชาชนที่ประชาชนที่มีรายได้ 10,001-15,000 บาท/เดือน การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหนี้เสียด้านการปฏิบัติ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหนี้เสียด้านการค้นหาปัญหา มากกว่า ประชาชนที่มีรายได้ 5,000-10,000 บาท/เดือน และ ประชาชนที่มีรายได้ 15,000 บาท/เดือนขึ้นไปมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหนี้เสียด้านการปฏิบัติ มากกว่า ประชาชนที่มีรายได้ 5,000-10,000 บาท/เดือน

4. การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาหนี้เสียในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ไม่มีความสัมพันธ์กับ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการปัญหาหนี้เสีย ในขณะที่ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาหนี้เสียกับจิตสำนึกสาธารณะ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาหนี้เสีย มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน กับการมีจิตสำนึกสาธารณะ ทั้งในภาพรวมและในรายด้าน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ดังนั้น การมีจิตสำนึกสาธารณะจึงมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาหนี้เสียในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาหนี้เสีย ในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้มีตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาหลายตัวแปร โดยผลจากการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาหนี้เสีย ในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาหนี้เสีย ในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า ในภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหนี้เสีย ในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยที่ 2.32) เมื่อพิจารณาจากผลที่ได้ อาจเป็นเพราะ ประชาชนในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ยังมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหนี้เสียน้อยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นวลจันทร์ จารุปรัชชาญา (2542: 78) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหนี้เสียในแม่น้ำอยู่ในระดับต่ำ โดยแยกเป็นกิจกรรมด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและด้านการมีส่วนร่วมในการหนุนช่วยอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการวางแผนในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ไม่รู้ว่ามีหน่วยงานไหนรับผิดชอบ ไม่มีเวลา ไม่รู้ปัญหาต่างๆ ไม่สะดวกใน

การร่วมกิจกรรมขาดความร่วมมือประชาชนยังไม่เข้าใจ ไม่มีการจัดกิจกรรม ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจทั้งภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ข้อมูลแก่ประชาชนน้อย การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนให้เข้าใจ และปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นรัฐบาลบังคับใช้กฎหมายเพื่อเอาผิดกับประชาชนที่ทิ้งน้ำเสียลงแม่น้ำ ลำคลอง ดังนั้นรัฐควรมีการให้ความรู้แก่ประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยในการแก้ปัญหา น้ำเสีย ชี้แจงและแนะนำให้ประชาชนได้ทราบถึงภัยที่เกิดขึ้นจากน้ำเสียรู้จักเก็บและกำจัดขยะมูลฝอยรวมทั้งสิ่งปฏิกูลต่างๆ ด้วยวิธีการที่ถูกต้องในการกำจัดน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลจากแหล่งชุมชน วิธีการกำจัดปฏิกูลต่างๆ ตามย่านชุมชนนั้น ถ้าเป็นของแข็งควรแยกไว้ต่างหากไม่เทลงไปในน้ำ ส่วนที่ละลายอยู่ในน้ำเสียนั้น ก่อนที่จะปล่อยน้ำทิ้งลงในแหล่งน้ำ ควรทำให้สะอาดก่อน โดยการทำให้เจือจาง เช่น การใส่ผงคลอรีนลงในน้ำสกปรก แล้วจึงปล่อยน้ำลงแหล่งน้ำ ทั้งนี้เพื่อความสกปรกของน้ำเจือจางและเกิดการฟอกตัว เพื่อให้น้ำสะอาดในทางธรรมชาติต่อไป หรือการทำบ่อซึมซับรับน้ำเสียเป็นวิธีการกำจัดน้ำเสียอีกวิธีหนึ่ง

ปัจจัยด้านความรู้ในการจัดการปัญหาน้ำเสีย ของประชาชนในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร มีความรู้ในการจัดการปัญหาน้ำเสียในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ยที่ 0.85) เมื่อพิจารณาข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบผิดเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่คำถาม การปล่อยน้ำทิ้งจากการชักล้างลงในคลอง ไม่ทำให้ น้ำในคลองเน่าเสีย (ร้อยละ 53.8) เมื่อพิจารณาจากผลที่ได้ อาจเป็นเพราะ ประชาชนในชุมชนตรอกข้าวสารมีความรู้ในการจัดการปัญหาน้ำเสียอยู่ในระดับมาก ซึ่งเกิดจากการประชาสัมพันธ์การจัดการน้ำเสียที่ถูกต้องจากหน่วยงานและจากสื่อต่างๆ เช่น สื่อโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ ทำให้ประชาชนได้เห็นข้อมูลจากสื่อ มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการปัญหาน้ำเสียซึ่งทำได้โดยง่าย เช่น การไม่ทิ้งขยะลงไปในแหล่งน้ำ แต่ประชาชนบางส่วนยังมีความเข้าใจที่ผิดในการที่ทิ้งน้ำจากการชักล้างลงสู่คลอง โดยตรงจะไม่ทำให้น้ำในคลองเน่าเสีย ซึ่งโดยความจริงแล้วน้ำจากการชักล้างเต็มไปด้วยสารเคมีที่สามารถทำให้น้ำในคลองเน่าเสียได้ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องช่วยกันให้ความรู้กับประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการน้ำเสียอย่างเหมาะสมของประชาชนทุกคน ต่อไป

ปัจจัยด้านการมีจิตสำนึกสาธารณะของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร มีจิตสำนึกสาธารณะในการจัดการปัญหาน้ำเสีย อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยที่ 0.93) เมื่อพิจารณาข้อที่มีข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกไม่ทำมากที่สุดคือ ท่านช่วยขจัดสิ่งกีดขวางต่อการไหลของน้ำในคลองหรือไม่ เช่น กำจัดผักตบชวาเพื่อทำให้น้ำในคลองไหลผ่านได้สะดวก (ร้อยละ 88.7) เมื่อพิจารณาจากผลที่ได้ อาจเป็นเพราะ ประชาชนในชุมชนตรอกข้าวสารมีจิตสำนึกสาธารณะในการจัดการปัญหาน้ำเสียมาก เนื่องจากอิทธิพลของสื่อที่มีการรณรงค์ให้ประชาชนเล็งเห็นถึงความสำคัญของแหล่งน้ำและผลกระทบจากปัญหาน้ำเสีย ประกอบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่ประชาชนให้ความสำคัญมากขึ้น ผู้ที่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การทิ้งขยะลงไปในคลอง เมื่อมีผู้พบเห็น ก็อาจจะถูกว่ากล่าวตักเตือน หรือ เมื่อถูกเจ้าหน้าที่พบเห็น อาจจะถูกรับได้ ในการจัดการปัญหาน้ำเสียที่แสดงถึงการมีจิตสำนึกสาธารณะที่ทำได้โดยง่ายเช่นการไม่ทิ้งขยะลงไปในลำคลอง แต่ในบางกิจกรรมเช่นการจัดการผักตบชวาในลำคลองจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญและอุปกรณ์จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบมากกว่า แต่การที่ประชาชนร่วมมือร่วมใจไม่ทิ้งขยะและเทน้ำเสียทิ้งลงไปในลำคลอง ก็เป็นวิธีที่ดีและง่ายที่สุดในการป้องกันปัญหาน้ำเสียแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย การที่จะเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียที่ดีที่สุด คือ การที่หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ที่มีหน้าที่

ในการดำเนินการจัดการปัญหาน้ำเสีย เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นทั้งผู้ก่อมลพิษและผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้น มีการประชุมหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน จะทำให้หน่วยงานรับผิดชอบสามารถเข้าใจถึงปัญหาและค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงได้ นอกจากนี้การที่หน่วยงานรับผิดชอบเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน จะทำให้ประชาชนทราบถึงกระบวนการ และผลเสียที่จะได้รับจากปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้น ก็จะทำให้ประชาชนรู้สึกถึงผลกระทบที่ตนเองตนเองจะได้รับจากการที่น้ำเน่าเสีย ซึ่งอาจส่งผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นได้

2. เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียในชุมชนตรอกข้าวสาร เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร เป็นรายด้าน พบว่า ในแต่ละด้านมีระดับการมีส่วนร่วมที่ใกล้เคียงกัน แต่ด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผล ซึ่งมีความสำคัญในฐานะเป็นกระบวนการตรวจสอบการดำเนินงานว่าตรงตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ การที่จะเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านนี้ได้ คือ การที่หน่วยงานภาครัฐเข้ามาจัดประชุมทำความเข้าใจกับประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเล็งเห็นถึงความสำคัญในทุกๆ กระบวนการในการจัดการปัญหาน้ำเสีย และเห็นถึงความรับผิดชอบร่วมกันของทุกภาคส่วนในการดูแลรักษาแหล่งน้ำ ซึ่งเป็นสาธารณะสมบัติที่ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. 2550. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านการบริการจัดหางาน. กรุงเทพฯ: กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.
- คัมภีร์ คงพล้ง. 2551. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ฉัตรไชย รัตนไชย. 2539. การจัดการคุณภาพน้ำ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยรัตน์ ศิรินคร. 2548. ปัจจัยที่มีผลต่อจิตสำนึกสาธารณะด้านการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลนครพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ดรุณี ศรีวิไล. 2555. การจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเมืองแกลง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นวลจันทร์ จารุปริชาชาญ. 2542. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเน่าเสีย: ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ภาคนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บัณฑิต เผ่าวัฒนา. 2548. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาน้ำเสียในคลองแม่ข่า ตำบลช้างคลาน เทศบาลนครเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าอิสระ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระครูวินัยธรสุธีรินทร์ กนฺตวิโร. 2556. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลอง 5 อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. 2556. วิธีและเทคนิคในการวิจัยทางรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- ศรินรัตน์ รัตนพันธุ์. 2543. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: ศึกษากรณี มลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ สมานไทย. 2546. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการป่าชุมชน ตำบลแม่ดาวอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารทรัพยากรป่าไม้, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักการระบายน้ำ. 2559. แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม กรุงเทพมหานครประจำปี พ.ศ.2559 สืบค้นจาก 203.155.220.119/News_dds22/magazine/Plan59/plan59/plan59.html.

สำนักจัดการคุณภาพน้ำ. 2556. รายงานการดำเนินงานสำนักจัดการคุณภาพน้ำ ประจำปี 2556. สืบค้นจาก wqm.pcd.go.th/water/images /planing/report/2557/wqmreport56.pdf.

อนุมาศ ทูริสุทธิ์. 2540. การพัฒนาศักยภาพ กลุ่มผู้ใช้น้ำในการจัดการทรัพยากรน้ำชุมชน. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อำนาจ สันติชีวิน. 2547. การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยองที่มีต่อการอนุรักษ์แม่น้ำระยอง. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.